

▲ วัดลูก หนึ่งใน 25 วัดที่รายล้อมรอบ ๆ วัด Tofuku-ji

▲ เข้าตรูราวก่อน 7 โมง ป่าเมเปิ้ลขาวโพลนไปหมด

สัมผัส “เซน” ท่ามกลางหิมะโปรยปราย ในกรุงเกียวโต: วัดโทฟูกุจิ

| กนิฏฐา มัทธูโอะ |

ตั้งแต่เข้าเดือนมกราคมปีนี้มา กรมอุตุนิยมวิทยาญี่ปุ่นออกมาประกาศเตือนให้ระวังพายุหิมะหนักทางบริเวณริมทะเลญี่ปุ่นอยู่เนือง ๆ หลายครั้งพายุหิมะดังกล่าวยังเข้ามาไกลถึงในตัวเมืองเกียวโตด้วย แม้เกียวโตจะขึ้นชื่อว่าหนาวเย็นไม่น้อยในฤดูหนาวก็ตาม ก็ไม่บ่อยนักที่จะมีหิมะทับถมสูง โดยเฉพาะแถบย่านฟูชิมิทางตอนใต้ของตัวเมือง

เข้าวันที่ 21 มกราคม ผู้เขียนตื่นมาคอยเช็คพยากรณ์อากาศซึ่งมีรายงานทุก ๆ ชั่วโมง พบว่าหิมะยังคงต่อเนื่องมาตั้งแต่เย็นวันก่อนหน้า และเมื่อเช็คดูกล้องวงจรปิดหลาย ๆ แห่งในตัวเมืองรวมทั้งที่ฟูชิมิ ก็พบว่าหิมะกำลังตกหนัก รถไฟจากโอซากาไปยังแถบนั้นก็ยังให้บริการตามปกติ จึงรีบเตรียมอุปกรณ์กล่องรองเท้าลุยหิมะ และเครื่องกันหนาว มุ่งไปที่วัดโทฟูกุจิด้วยรถไฟขบวนแรกทันที

ทันทีที่รถไฟ JR วิ่งผ่านสถานี Nagaoka Tenjin สถานีชายขอบระหว่างโอซากา และเกียวโต ก็พบว่าหิมะทั้งบนยอดเขาห่างออกไป และบนพื้นดินริมทางทับถมจนขาวโพลน และค่อนข้างหนัก และเมื่อถึงชานชาลาสถานี Tofukuji สถานีปลายทาง ก็พบหิมะทับถมมาถึงด้านในแล้ว เมื่อก้าวเดินออกจากสถานีได้ไม่เท่าไร ร่มเล็ก ๆ ที่เอาติดไปด้วยก็เต็มไปด้วยหิมะ ต้องคอยสะบัดออกจนกระทั่งไปถึงสะพานกะออนเคียว จุดชมป่าเมเปิ้ลที่เป็นสะพานไม้

มุ่งหลังคา ตั้งอยู่ด้านนอกของตัววัด เมเปิ้ลจำนวนเป็นร้อย ๆ ต้น ได้สะพานไม้ที่เคยเป็นสีแดงสดในฤดูใบไม้ร่วง ได้กลายเป็นทะเลขาวโพลนงดงามจับใจ ความเบาของหิมะต่างกับฝนตกรังที่ไม่มีเสียงใด ๆ สงบ สะอาด และหนาวเย็นถึงชั่วหัวใจ

เข้าวันนั้น หิมะตกหนัก และยาวนานไปจนถึงราวเที่ยงวัน ไม่ละลายไปรวดเร็วเหมือนปกติทำให้โบสถ์วิหาร และวัดลูกที่เรียงรายอยู่มากมายของวัดโทฟูกุจิขาวสะอาดตา แถมยังมีผู้คนเพียงหยิบตาสงบเสียบราวกับย้อนยุคไปในอดีตกาล

โทฟูกุจิ เป็นหนึ่งในห้าวัดเซนสำคัญของเกียวโต ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของตัวเมือง มีอาณาบริเวณกว้างขวางราว 200,000 ตารางเมตร รายล้อมไปด้วยวัดลูกจำนวน 25 วัด นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมักรู้จักกันดี เพราะที่นี่มีเมเปิ้ลกว่า 2,000 ต้น ยามเปลี่ยนสีงดงามราวปลายเดือนพฤศจิกายนจะคับคั่งไปด้วยนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก

ในปีค.ศ.1236 คูโจมิจิอิเอะ ชุนนาง และเสนาบดีผู้ปกครองประเทศในสมัยคามาคูระ ได้มีบัญชาให้สร้างวัดพุทธ “ที่มั่นคง แข็งแรง และใหญ่โต” ดังวัดโทไดจิ มีชื่อเสียงดังวัดโคฟูกุจิ” และได้ตั้งชื่อวัดโดยใช้ตัวอักษรจีนของทั้งสองวัดผสมกันว่า “โทฟูกุจิ” (東福

▲ ใช้ราวสะพาน Gaun-kyo เป็นกรอบภาพ ปกติคนจะลั่นสะพาน เจ้าหน้าที่ต้องออกมาต้อนรับนักท่องเที่ยวเดินผ่านไปโดยเร็ว

寺) พร้อมนิมนต์ พระเอนนิ พระสงฆ์จาก ชุมปุ (จังหวัดชิซุโอกะในปัจจุบัน) ผู้เดินทางกลับมาจากการศึกษาพุทธศาสนาที่เมืองจีนในสมัยราชวงศ์ซ้องมา ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ยกวัดให้เป็น

▲ เรียบเรียงคดอวยจากประตูทางเข้าไปจนถึงวิหาร Kaisan-do ด้านใน

▲ วัด Komyo-in วัดลูกใกล้ ๆ ที่เปิดให้เข้าชมตั้งแต่ 7 โมงเช้า

โรงเรียนฝึกกรรมวินัยของพระสงฆ์นิกายเทนได ชินงอง และเซนจนกระทั่งปี 1255 เมื่อมิจิอิเอะ วายซันมีไปแล้ว ผู้ปกครองเมืองในสมัยนั้น จึงได้สร้างสถาปัตยกรรมหลัก ๆ ทั้ง 7 แห่งของวัดเพิ่มเติม เริ่มจากประตูซุ้มมง วิหารบุตสึเดง โบสถ์ฮัตโต คุกุคุริ วิหารโซโด (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวิหารเซนโด) โรงอาบน้ำ ยกกุชิทสึ และห้องส้วมโทสุ เสร็จสมบูรณ์ เปลี่ยนมาเป็นวัดเซนหนึ่งใน 5 วัดใหญ่ของเกียวโต

▲ วิหาร Zen-do ที่พระฝึกจำนวน 100 รูปใช้ชีวิตด้วยกัน

แม้วัดจะถูกเพลิงไหม้เสียหายถึงสามครั้ง สามครา ตัวโบสถ์วิหารก็ยังได้รับการปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่ รักษารูปแบบเดิมของเซนอย่างถ่องแท้ เริ่มตั้งแต่สระน้ำชิออนจิ ทางทิศใต้ ตามด้วยประตูซุ้มมง โบสถ์ฮัตโต วิหารโซโดที่เรียงรายเป็นเส้นตรง ทางทิศตะวันออกของตัววัดมีหอไตรปฏิภม ส่วนด้านทิศตะวันตกมีหอรอซัง วิหารเซนโด โรงอาบน้ำ และห้องส้วมโทสุที่รวม ๆ เรียกว่า “ซังโมะกุโด” (สามห้องเสียบ) นั้น ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกัน วิหารเซนโดที่มีหลักฐานว่าสร้างเพิ่มเติมในสมัยมุโระ มาจิ และมาได้รับการปฏิสังขรณ์ครั้งสุดท้ายในปี 1347 นั้น ขึ้นชื่อว่าเป็นวิหารสำหรับฝึกวิปัสสนาแบบเซนที่ใหญ่โตที่สุดในญี่ปุ่น

▲ วิหาร Hojo เรียงเป็นเส้นตรงกับโบสถ์ และประตูซุ้มมง

เซนเป็นพุทธศาสนาที่มีระเบียบ ตั้งแต่การนั่ง การนอน การกิน จนไปถึงการอาบน้ำ และขับถ่ายสำหรับพระสงฆ์ที่มาฝึกกรรมวินัย (อุณซุย) อย่างเข้มงวด และละเอียดยิบ

“โอคิเตะฮังโงะเตะอะอิชิโจ” แปลตรงตัวได้ว่า “ยามนั่งใช้เนื้อที่ครึ่งเสื่อ ยามนอนก็ไม่เกินเสื่อหนึ่งผืน” (เสื่อหนึ่งผืนเท่ากับ 1.6 ตารางเมตร) ถือเป็นหลักคำสอนของเซนให้กินอยู่เท่าที่จำเป็น รู้จักพอเพียง วิหารเซนโดที่นี้ยาว 42 เมตร กว้าง 22 เมตร รองรับพระสงฆ์ได้ถึงราว 100 รูป พระสงฆ์อุณซุยจะใช้ชีวิตในวิหารโดยมีเนื้อที่ใช้อยู่กันเพียงเล็กน้อย เริ่มวันใหม่หลังตื่นนอนในที่แคบ ๆ ด้วยการนั่งวิปัสสนา หุงหา และกินอาหาร ชำระล้างร่างกาย วนเวียนกันเช่นนี้ วันแล้ววันเล่า

อาหารมื้อเช้าของพระอุณซุยนั้น มีเพียงข้าวต้มครึ่งถ้วย หัวไชเท้าดอง 2 ชิ้น บัวยดองหนึ่งลูก งามลูกเกลือเพียงหยิบมือ น้ำชาที่ใช้รินพอลูกกวาดเศษข้าว

ที่เหลือในถ้วยให้สะอาดหมดจด มื้อกลางวันมีข้าวสวย น้ำซุป์ที่สกัดจากสาหร่าย หัวไชเท้าดอง ผักผัดน้ำมันงา หนึ่งจานเล็ก ๆ ส่วนมื้อเย็นจะคล้ายมื้อกลางวันเพิ่มกับที่ให้โปรตีนจากถั่วเหลืองอีกหนึ่งอย่าง กับข้าวจะเปลี่ยนไปตามฤดูกาลแต่โดยหลักการแล้วใช้ถั่วเหลือง และงาเป็นวัตถุดิบหลัก ยามกินก็จะต้องปฏิบัติตามมารยาท “โชะกุจิชะโฮ” นั่งพับขา

หลังตรงไม่พุดคุย วางตะเกียบ และชามลงทุกคำ ๆ มือจะใช้ตะเกียบหรือช้อน ตักอาหาร ยกถ้วยยกชามขึ้นอีกครั้งก็ต่อเมื่อกลิ่นอาหารในปากไปแล้ว บรรจงกินด้วยความรำลึกถึงคุณค่าทุกคำ ๆ ไป ผู้เขียนเคยไปค้างแรมที่วัดเซนแห่งหนึ่งในจังหวัดฟูกูจิ เอาเข้าจริงแล้วการกินแบบเซนนี้ทรมานมากกว่าการนั่งวิปัสสนาเสียอีก

ไม่เพียงแต่เวลากินเท่านั้น แม้ยามอาบน้ำ ยามขับถ่ายก็มีระเบียบให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หากพระรูปใดฝ่าฝืน ก็จะส่งผลต่อพระรูปอื่น ๆ ที่ใช้ชีวิตร่วมกันด้วย การชำระล้างเวลาขับถ่ายก็มีระเบียบที่ละเอียดยับยั้ง โทสุติดกับวิหารเซนโดเป็นอาคารไม้สีกราว 30 เมตร สูง 10 เมตร ถือเป็นห้องส้วมโบราณที่เก่าแก่ที่สุดในญี่ปุ่น ชั้นตะเบียนเป็นมรดกของประเทศ จากข้อมูลพบว่า พื้นเป็นดินมีส้วมหลุมเรียงรายจากเหนือไปได้ 2 แถว ๆ ละ 20 หลุม แต่ละหลุมจะมีโถกระเบื้องฝังไว้ แถวหนึ่งสำหรับถ่ายหนัก อีกแถวหนึ่งสำหรับถ่ายเบา แต่ละหลุมจะมีฉากกันซึ่งกันและกัน

ใครเลยจะจินตนาการได้ว่าในอดีต วัดโทฟูคุจิ เป็นวัดที่มีเต็มไปด้วยพระสงฆ์อุบาสุญจำนวนร้อย ๆ พัน ๆ รูปใช้ชีวิตอย่างสมถะร่วมกัน ปีแล้วปีเล่า ไม่มีป่าเมเปิ้ล ไม่มีซากุระสำหรับนักท่องเที่ยว ไม่มีสิ่งล่อตาล่อใจอื่น ๆ เช่นทุกวันนี้ พระสงฆ์รูปโตที่ผ่านการฝึกแบบเซนนี้ไปได้ ก็คงเห็นสังฆกรรม ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพร่ำสอนในสมัยพุทธกาล

หิมะขาวสะอาดตา ความเงียบสงบไร้ผู้คน ในเช้าวันหิมะตกหนัก นับเป็นโอกาสอันมีค่ายิ่ง ที่ทำให้ผู้เขียนพยายามค้นหาประวัติความเป็นมาเล็ก ๆ ของวัด มาช่วยเสริมจินตนาการในอดีตให้ชัดเจนขึ้นได้อย่างดี

ผู้อ่านชาวไทย ที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวญี่ปุ่นในโอกาสหน้า ลองมองหาวັນเจียบ ๆ ในฤดูร้อนหรือฤดูหนาว ที่ผู้คนบางตาตุ๊กครั้ง และหากวัดเปิดให้เข้าชมโบสถ์วิหารในโอกาสพิเศษ อย่าพลาดแวะไปที่วิหารเซนโด และห้องส้วมโทสุข้าง ๆ ตู๊ตักครั้ง นะคะ

*เดินราว 10 นาทีจากสถานี Tofukuji/JR Nara Line, Keihan Kyoto Line วัดเปิดเวลา 9.00-17.00 น. (ค่าเข้าชมพร้อมวิหารโฮโจ 1,000 เยน)

▲ ประชัชมงก่าแก่ที่สุดใเบเกียวโต

▲ หอโธ

▲ ทะเลเมเปิ้ลมองจากสะ-พาน Tsuten-kyo งดงามมาก

